
Vergaderjaar 2023–2024

36 550 IV

**Wijziging van de begrotingsstaten van
Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds (H) voor het jaar
2024 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota)**

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

B.	BEGROTINGSTOELICHTING	4
1	Leeswijzer	4
2	Beleid Koninkrijksrelaties	5
2.1	Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties	5
3	Beleidsartikelen Koninkrijksrelaties	7
3.1	Artikel 1. Versterken rechtsstaat	7
3.2	Artikel 2. Slavernijverleden	8
3.3	Artikel 4. Bevorderen sociaaleconomische structuur	11
3.4	Artikel 5. Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen	14
3.5	Artikel 8. Wederopbouw Bovenwindse Eilanden	15
4	Niet-beleidsartikelen Koninkrijksrelaties	16
4.1	Artikel 6. Apparaat	16
4.2	Artikel 7. Nog onverdeeld	17
5	Beleid BES-fonds	18
5.1	Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties	18
6	Beleidsartikel BES-fonds	20
6.1	Artikel 1. BES-fonds	20

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL

Wetsartikelen 1 tot en met 3

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van [artikel 2.3, eerste lid](#), van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2024 wijzigingen aan te brengen in:

1. de begrotingsstaat van Koninkrijksrelaties (IV);
2. de begrotingsstaat voor het BES-fonds (H).

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zogenaamde begrotingstoelichting).

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

H.M. de Jonge

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1 Leeswijzer

De eerste suppletoire begroting geeft een beeld van de uitvoering van de begroting 2024 (Kamerstukken II 2023/24, [36410 IV, nr. 1](#)).

In deze eerste suppletoire begroting worden in de tabellen cijfers over zes begrotingsjaren weergegeven, in voorgaande jaren waren dit maar vijf begrotingsjaren. Voor het begrotingsjaar 2029 zijn de middelen in de deze eerste suppletoire begroting toegevoegd.

Onderstaand is het overzicht te vinden van uitgaven in verband met coronamaatregelen van Koninkrijksrelaties (IV). Voor het BES-fonds (H) zijn er geen coronamaatregelen te melden.

Tabel 1 Extracomptabel overzicht coronamaatregelen Koninkrijksrelaties (bedragen x € 1.000)

Artikelnummer	naam maatregel/regeling	Bedrag verplichtingen 2023	Bedrag uitgaven 2023	Bedrag ontvangsten 2023	Relevante Kamerstukken
4	Landspakket Sint Maarten	249	249	0	Kamerstukken II 2021/22, 35925 IV, nr. 32
Totaal		249	249	0	

Uitgangspunt bij de tabel budgettaire gevolgen van beleid is dat per artikel de beleidsmatige en technische mutaties toegelicht worden, die groter dan of gelijk zijn aan de ondergrens zoals deze in de Rijksbegrotingsvoorschriften (RBV) zijn opgenomen, de zogenaamde staffel. In het kader van transparantie of anderszins kan het voorkomen dat mutaties beneden deze ondergrenzen ook worden toegelicht.

Tabel 2 Ondergrenzen conform RBV 2024

Begrotingsartikel	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
1. Versterken rechtsstaat	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 4 mln. Ontvangsten: 2 mln.
4. Bevorderen sociaaleconomische structuur	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 4 mln. Ontvangsten: 2 mln.
5. Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen	Verplichtingen/Uitgaven: 1 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 2 mln.
8. Wederopbouw Bovenwindse Eilanden	Verplichtingen/Uitgaven: 1 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 2 mln.
6. Apparaat	Verplichtingen/Uitgaven: 1 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 2 mln.
7. Nog onverdeeld	Verplichtingen/Uitgaven: 1 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 2 mln.
1. BES-fonds	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 2 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 4 mln. Ontvangsten: 4 mln.

2 Beleid Koninkrijksrelaties

2.1 Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties

Tabel 3 Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2024 (Eerste suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Artikel- nummer	Uitgaven 2024	Uitgaven 2025	Uitgaven 2026	Uitgaven 2027	Uitgaven 2028	Uitgaven 2029
Vastgestelde begroting 2024		223.203	172.553	172.587	192.766	155.980	0
Belangrijkste suppletoire mutaties							
1) Grensbewaking	1	– 17.033	0	0	0	0	0
2) Recherche capaciteit	1	– 14.360	0	0	0	0	0
3) Rechtelijke macht	1	– 4.824	0	0	0	0	0
4) Slavernijverleden	2	3.333	26.999	10.666	10.666	9.666	5.333
5) Tijdelijke Werkorganisatie	4	– 13.337	0	6.669	6.668	0	0
6) Onderwijshuisvesting Curaçao	4	– 10.666	10.666	0	0	0	0
7) Klif Sint Eustatius	4	– 7.600	7.600	0	0	0	0
8) Tijdelijke Werkorganisatie overboeking naar BZK	7	– 2.936	0	0	0	0	0
9) Loon- en prijsbijstelling 2024	7	7.690	6.786	6.788	7.919	6.256	6.256
10) Extrapolaties 2029	Div	0	0	0	0	0	138.613
11) Overige mutaties	Div	– 4.283	3.198	3.234	3.457	2.071	2.463
Stand 1e suppletoire begroting 2024		159.187	227.802	199.944	221.476	173.973	152.665

Toelichting uitgavenmutaties

1. Grensbewaking

In het kader van de versterking van het grenstoezicht levert de Koninklijke Marechaussee (KMar) een bijdrage. Hiertoe is een protocol opgesteld en ondertekend tussen Nederland en de Caribische landen. Circa € 17 mln. wordt overgeboekt van de begroting van Koninkrijksrelaties naar de begroting van het ministerie van Defensie, onderdeel Koninklijke Marechaussee.

2. Recherche capaciteit

De jaarlijkse ondermijningsmiddelen ten behoeve van het Recherchesamenwerkingsteam (RST) worden beschikbaar gesteld aan het ministerie van Justitie en Veiligheid. Dit betreft een overboeking van circa € 14,4 mln van de begroting van Koninkrijksrelaties.

3. Rechtelijke macht

De beschikbaar gestelde middelen voor de ondermijningsaanpak Cariben 2024 worden overgeheveld van de begroting van Koninkrijksrelaties naar de begroting van Justitie en Veiligheid. Dit betreft middelen voor 2024 voor het Gemeenschappelijk Hof (€ 1,9 mln.), Openbaar Ministerie Aruba (€ 0,6 mln.) en het Parket-Generaal (€ 2,3 mln.).

4. Slavernijverleden

Dit zijn de middelen die naar aanleiding van de excuses beschikbaar zijn gesteld zijn gericht op kennis en bewustwording, erkenning, herdenking en de doorwerking van het trans-Atlantisch slavernijverleden voor de Caribische delen van het Koninkrijk.

5. Tijdelijke Werkorganisatie

De uitgaven van de middelen voor de ondersteuning van de uitvoering van de Landspakketten verlopen minder snel dan verwacht door onder andere een tekort in de uitvoeringscapaciteit. Daarnaast duurt de besluitvorming over complexe en majeure hervormingen langer. Daarom vindt een kasschuif van circa € 13,3 mln. plaats van 2024 naar de jaren 2026 en 2027.

6. Onderwijshuisvesting Curaçao

De voorbereidingen van het onderhoud aan scholen op Curaçao duurt langer dan eerder werd gedacht. Daarom wordt via een kasschuif circa € 10,6 mln. doorgeschoven van 2024 naar 2025.

7. Klif Sint Eustatius

In 2024 kan door vertraging niet alle beschikbare middelen voor de werkzaamheden aan de klif op Sint Eustatius worden ingezet. Daarom vindt een kasschuif van € 7,6 mln. plaats naar 2025.

8. Tijdelijke Werkorganisatie overboeking naar BZK

Er vindt een overboeking plaats naar het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van € 2,9 mln. van de KR begroting voor de dekking van de apparaatskosten van de Tijdelijke Werkorganisatie.

9. Loon- en prijsbijstelling 2024

Dit is de meerjarige loon- en prijsbijstelling voor Koninkrijksrelaties.

10. Extrapolatie 2029

In miljoenennotajaar 2024 is het jaar 2029 toegevoegd aan de begroting. De middelen voor 2029 zijn via de extrapolatie in de 1e suppletoire begroting toegevoegd.

Tabel 4 Belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2024 (Eerste suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Artikel- nummer	Ontvangsten 2024	Ontvangsten 2025	Ontvangsten 2026	Ontvangsten 2027	Ontvangsten 2028	Ontvangsten 2029
Vastgestelde begroting 2024		49.958	186.899	203.899	127.676	218.821	0
Belangrijkste suppletoire mutaties							
1) Leningen	5	95.807	23.038	23.038	23.038	23.038	23.038
2) Extrapolaties 2029	5	0	0	0	0	0	283.023
3) Diverse ontvangsten	Div	539	- 4.593	- 3.106	- 3.106	- 3.106	- 3.106
Stand 1e suppletoire begroting 2024		146.304	205.344	223.831	147.608	238.753	302.955

Toelichting ontvangstenmutaties

1. Leningen

Jaarlijks worden de aflossingen op de uitstaande leningen aan Aruba, Curaçao en Sint Maarten hergewaardeerd tegen de actuele begrotingskoers en wordt het laatste jaar toegevoegd. Voor 2024 wordt er € 72,8 mln. aan renteontvangsten toegevoegd. Daarnaast zijn de ontvangsten uit aflossingen bijgesteld inclusief de toevoeging van de aflossing op de liquiditeitslening van Aruba die in 2024 begint (€ 23,0 mln.).

2. Extrapolatie 2029

In miljoenennotajaar 2024 is het jaar 2029 toegevoegd aan de begroting. De middelen voor 2029 zijn via de extrapolatie in de 1e suppletoire begroting toegevoegd.

3 Beleidsartikelen Koninkrijksrelaties

3.1 Artikel 1. Versterken rechtsstaat

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 5 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 1 Versterken rechtsstaat (bedragen x € 1.000)

Art.	Verplichtingen	Ontwerp- begroting t (1)	Mutaties via NvW, moties, amende- menten en ISB (2)	Vastge- stelde begroting t (3) = (1) + (2)	Mutaties 1e suppletoire begroting (4)	Stand 1e suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027	Mutatie 2028	Mutatie 2029
	Uitgaven	80.049	0	80.049	- 36.278	43.771	3.629	3.630	4.738	4.738	92.135
1.0	Versterken rechtsstaat	80.049	0	80.049	- 36.278	43.771	3.629	3.630	4.738	4.738	92.135
	<i>Subsidies (regelingen)</i>	1.044	0	1.044	- 1.016	28	- 1.016	- 1.016	- 1.016	- 1.016	28
	Bestuurlijke aanpak	1.044	0	1.044	- 1.016	28	- 1.016	- 1.016	- 1.016	- 1.016	28
	<i>Opdrachten</i>	2.118	0	2.118	- 1.919	199	- 2.118	- 2.118	0	0	0
	Detentie - Algemeen	2.118	0	2.118	- 2.039	79	- 2.118	- 2.118	0	0	0
	Diverse opdrachten	0	0	0	120	120	0	0	0	0	0
	<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	0	0	0	1.944	1.944	2.180	2.180	0	0	0
	Detentie - Algemeen	0	0	0	1.944	1.944	2.180	2.180	0	0	0
	<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	0	0	0	972	972	1.074	1.074	1.074	1.074	1.074
	Bestuurlijke aanpak	0	0	0	972	972	1.074	1.074	1.074	1.074	1.074
	<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>	17.882	0	17.882	- 1.482	16.400	0	0	0	0	0
	Detentie - Vastgoed	17.882	0	17.882	- 1.482	16.400	0	0	0	0	0
	<i>Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken</i>	59.005	0	59.005	- 34.777	24.228	3.509	3.510	4.680	4.680	91.033
	Grensbewaking (Defensie)	27.576	0	27.576	- 17.033	10.543	1.636	1.636	1.636	1.636	31.824
	Recherchecapaciteit (JenV)	15.233	0	15.233	- 13.534	1.699	952	950	2.190	2.190	42.594
	Rechterlijke macht (JenV)	11.332	0	11.332	- 4.210	7.122	658	661	591	591	11.488
	Douane (Financiën)	4.864	0	4.864	0	4.864	263	263	263	263	5.127
	Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Geschatte budgetflexibiliteit

Tabel 6 Geschatte budgetflexibiliteit artikel 1

	2024
juridisch verplicht	6,3%
bestuurlijk gebonden	89,0%
beleidsmatig gereserveerd	2,3%
nog niet ingevuld/vrij te besteden	2,4%

Juridisch verplicht

Van het totale uitgavenbudget op artikel 1 is 6,3% juridisch verplicht.

Opdrachten

Detentie - Algemeen

Dit betreft een reallocatie van opdrachten naar bijdragen aan ZBO's/RWT's om de uitgaven op het juiste instrument te kunnen verantwoorden.

Bijdrage aan ZBO's/RWT's

Detentie - Algemeen

Dit betreft een reallocatie van opdrachten naar bijdragen aan ZBO's/RWT's om de uitgaven op het juiste instrument te kunnen verantwoorden.

Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken

Grensbewaking (Defensie)

In het kader van de versterking van het grenstoezicht levert de Koninklijke Marechaussee (KMar) een bijdrage. Hiertoe is een protocol opgesteld en ondertekend tussen Nederland en de Caribische landen. Circa € 17 mln. wordt overgeboekt van de begroting van Koninkrijksrelaties naar de begroting van het ministerie van Defensie, onderdeel Koninklijke Marechaussee.

Recherchecapaciteit (JenV)

De jaarlijkse ondermijningsmiddelen ten behoeve van het Recherchesamenwerkingsteam (RST) worden beschikbaar gesteld aan het ministerie van Justitie en Veiligheid. Dit betreft een overboeking van circa € 14,4 mln van de begroting van Koninkrijksrelaties. Daarnaast is de loon- en prijsbijstelling 2024 toegevoegd aan het budget van het RST.

Rechterlijke macht (JenV)

De beschikbaar gestelde middelen voor de ondermijningaanpak Cariben 2024 worden overgeheveld van de begroting van Koninkrijksrelaties naar de begroting van Justitie en Veiligheid. Dit betreft middelen voor 2024 voor het Gemeenschappelijk Hof (€ 1,9 mln.), Openbaar Ministerie Aruba (€ 0,6 mln.) en het Parket-Generaal (€ 2,3 mln.).

3.2 Artikel 2. Slavernijverleden

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 7 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 2 Slavernijverleden (bedragen x € 1.000)										
Art. Omschrijving	Ontwerpbegroting 2024 (1)	Mutaties via NvW, ISB, begroting moties en(3)=(1)+(2) amendementen (2)	Vastgestelde 2024 (3)	Mutaties suppletoire begroting (4)	Stand 1 ^a suppletoire begroting (5)=(3)+(4)	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027	Mutatie 2028	Mutatie 2029
Verplichtingen	0	0	0	3.333	3.333	26.999	10.666	10.666	9.666	5.333
Uitgaven	0	0	0	3.333	3.333	26.999	10.666	10.666	9.666	5.333
2.0 Slavernijverleden										
<i>Subsidies (regelingen)</i>	0	0	0	3.333	3.333	6.666	6.666	6.666	6.666	3.333
Maatschappelijke initiatieven	0	0	0	3.333	3.333	6.666	6.666	6.666	6.666	3.333
<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	0	0	0	0	0	20.333	4.000	4.000	3.000	2.000
Maatregelen bewustwording, betrokkenheid en doorwerking slavernijverleden	0	0	0	0	0	20.333	4.000	4.000	3.000	2.000
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabel 8 Geschatte budgetflexibiliteit artikel 2

	2024
juridisch verplicht	0,0%
bestuurlijk gebonden	100,0%
beleidsmatig gereserveerd	0,0%
nog niet ingevuld/vrij te besteden	0,0%

Juridisch verplicht

De middelen zijn 0% juridisch verplicht, maar wel 100% bestuurlijk gebonden. De invulling van de doelen vereist namelijk de ruimte om de middelen voor deze doelen te behouden over de jaargrenzen heen. Daarom hebben deze middelen 100% eindejaarsmarge. Dit geldt zowel voor de middelen voor maatschappelijke initiatieven als voor maatregelen voor bewustwording, betrokkenheid en doorwerking.

Uitgaven

Op 19 december 2022 heeft de minister-president namens de regering excuses aangeboden voor het handelen van de Nederlandse staat in het verleden: postuum aan alle tot slaaf gemaakten die wereldwijd onder dat handelen hebben geleden, aan hun dochters en zonen, en aan al hun nazaten tot in het hier en nu.

De middelen die naar aanleiding van de excuses beschikbaar zijn gesteld zijn gericht op kennis en bewustwording, erkenning, herdenking en de doorwerking van het trans-Atlantisch slavernijverleden. Uitgangspunten voor de invulling hiervan zijn: (1) navolgbaar- en inzichtelijkheid (2) programmering en bestemming van deze middelen. Dit vindt in gezamenlijkheid met andere nazaten andere betrokken plaats. Daar komt bij dat een begrotingsartikel het beste aansluit 'bij de ambitie die het kabinet heeft uitgesproken om de invulling van het fonds van € 200 mln. laagdrempelig vorm te geven in samenspraak met onder andere nazaten en betrokken maatschappelijke en grass roots organisaties in Nederland, het Caribisch deel van het Koninkrijk en Suriname. Een begrotingsartikel borgt deze ruimte' (Kamerstukken II 2022/23, [36284, nr. 28](#)). Om aan te sluiten bij de behoefte van een wettelijke grondslag van deze toezegging in de kabinetsreactie is er in 2023 een begrotingsartikel aan de BZK-begroting (H7) toegevoegd.

Middelen voor Caribisch deel van het Koninkrijk

Op 29 september 2023 heeft de ministeriële stuurgroep slavernijverleden over de geografische balans van de besteding van de € 200 mln. het volgende besloten (Kamerstukken II 2022/23, [36284, nr. 34](#)) (Kamerstukken II 2023/24, [36284 nr. 36](#)):

- Uit de € 100 mln. voor de regeling voor maatschappelijke initiatieven wordt € 33,3 mln. gereserveerd voor het Caribisch deel van het Koninkrijk, waarvoor een subsidieregeling wordt uitgewerkt.
- Uit de € 100 mln. voor maatregelen voor bewustwording, betrokkenheid en doorwerking wordt € 33,3 mln. gereserveerd voor het Caribisch deel van het Koninkrijk, waarmee invulling kan worden gegeven aan de op 19 december 2022 gedane toezeggingen (en indien gewenst en mogelijk nog meer) (Kamerstukken II 2022/23, [36284, nr. 1](#)). Ieder (ei)land werkt hiervoor aan een eigen (herstel)agenda en momenteel worden samen met departementen (zoals VWS en OCW) voorstellen voor (intereilandelijke) projecten ontwikkeld.

Subsidies (regelingen)*Maatschappelijke initiatieven*

Dit betreft uitgaven om invulling te geven aan de subsidieregeling voor maatschappelijke initiatieven Trans-Atlantisch slavernijverleden voor de Caribische delen van het Koninkrijk. Het streven is dat de regeling in de zomer van 2024 gepubliceerd wordt in de Staatscourant en Staatsbladen van Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Het gaat om circa € 33,3 mln., verdeeld over de jaren 2024 tot en met 2029. Deze middelen zijn overgeboekt van de begroting Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (HVII) naar de begroting van Koninkrijksrelaties (HIV).

Bijdrage aan medeoverheden*Maatregelen voor bewustwording, betrokkenheid en doorwerking*

Dit betreft uitgaven voor bewustwording, betrokkenheid en doorwerking van slavernijverleden voor de Caribische delen van het Koninkrijk. De middelen zijn bedoeld voor initiatieven die bijdragen aan ten minste één van de drie doelstellingen: kennis en bewustwording; erkenning en herdenken; en doorwerking en verwerking. De invulling van deze middelen geschiedt in samenwerking met nazaten, vertegenwoordigers uit het Caribisch deel van het Koninkrijken en overige betrokkenen. Voor 2025 is € 20,3 mln. overgeboekt van de begroting Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (HVII) naar de begroting van Koninkrijksrelaties (HIV).

3.3 Artikel 4. Bevorderen sociaaleconomische structuur

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 9 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 4 Bevorderen sociaaleconomische structuur (bedragen x € 1.000)

	Ontwerp- begroting t (1)	Mutaties via NvW, moties, amende- menten en ISB (2)	Vastge- stelde begroting t (3) = (1) + (2)	Mutaties 1e suppletoire begroting (4)	Stand 1e suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027	Mutatie 2028	Mutatie 2029
Art. Verplichtingen	81.525	0	81.525	- 40.113	41.412	11.569	580	960	545	9.687
Uitgaven	83.919	0	83.919	- 40.113	43.806	11.569	580	960	545	13.687
4.1 Curaçao, Sint Maarten en Aruba	62.154	0	62.154	- 32.261	29.893	3.516	- 96	284	- 131	7.043
<i>Subsidies (regelingen)</i>	<i>53.388</i>	<i>0</i>	<i>53.388</i>	<i>- 36.472</i>	<i>16.916</i>	<i>- 2.583</i>	<i>- 7.580</i>	<i>- 8.585</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Diverse subsidies	100	0	100	0	100	0	0	0	0	0
Tijdelijke Werkorganisatie (TWO)	38.988	0	38.988	- 24.806	14.182	- 13.249	- 7.580	- 8.585	0	0
Onderwijshuisvesting Curaçao	14.300	0	14.300	- 11.666	2.634	10.666	0	0	0	0
<i>Opdrachten</i>	<i>1.662</i>	<i>0</i>	<i>1.662</i>	<i>3.901</i>	<i>5.563</i>	<i>4.098</i>	<i>5.483</i>	<i>6.868</i>	<i>- 132</i>	<i>1.630</i>
Opdrachten landen	1.662	0	1.662	- 1.099	563	- 902	- 517	- 132	- 132	1.630
Tijdelijke Werkorganisatie (TWO)	0	0	0	5.000	5.000	5.000	6.000	7.000	0	0
<i>Inkomensoverdrachten</i>	<i>5.268</i>	<i>0</i>	<i>5.268</i>	<i>0</i>	<i>5.268</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>5.268</i>
Toeslagen op pensioenen NA	5.268	0	5.268	0	5.268	0	0	0	0	5.268
<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	<i>1.678</i>	<i>0</i>	<i>1.678</i>	<i>322</i>	<i>2.000</i>	<i>2.000</i>	<i>2.000</i>	<i>2.000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Onderwijshuisvesting Curaçao	1.678	0	1.678	- 1.678	0	0	0	0	0	0
Tijdelijke Werkorganisatie (TWO)	0	0	0	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	0	0
<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>	<i>158</i>	<i>0</i>	<i>158</i>	<i>- 12</i>	<i>146</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>145</i>
Diverse bijdragen	158	0	158	- 12	146	1	1	1	1	145
4.2 Caribisch Nederland	21.765	0	21.765	- 7.852	13.913	8.053	676	676	676	6.644
<i>Subsidies (regelingen)</i>	<i>1.139</i>	<i>0</i>	<i>1.139</i>	<i>465</i>	<i>1.604</i>	<i>11</i>	<i>11</i>	<i>11</i>	<i>11</i>	<i>846</i>
Subsidies Caribisch Nederland	1.139	0	1.139	465	1.604	11	11	11	11	846
<i>Opdrachten</i>	<i>1.636</i>	<i>0</i>	<i>1.636</i>	<i>494</i>	<i>2.130</i>	<i>650</i>	<i>650</i>	<i>650</i>	<i>650</i>	<i>2.358</i>
Versterken bestuurs- en uitvoeringskracht	1.636	0	1.636	- 106	1.530	50	50	50	50	1.758
Opdrachten Caribisch Nederland	0	0	0	600	600	600	600	600	600	600
<i>Inkomensoverdrachten</i>	<i>1.349</i>	<i>0</i>	<i>1.349</i>	<i>0</i>	<i>1.349</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>1.349</i>
Pensioenen en uitkeringen politieke ambtsdragers	1.349	0	1.349	0	1.349	0	0	0	0	1.349
<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	<i>17.641</i>	<i>0</i>	<i>17.641</i>	<i>- 8.811</i>	<i>8.830</i>	<i>7.392</i>	<i>15</i>	<i>15</i>	<i>15</i>	<i>2.091</i>
Versterken bestuurs- en uitvoeringskracht	17.641	0	17.641	- 8.811	8.830	7.392	15	15	15	2.091
Ontvangsten	0	0	0	1.149	1.149	0	0	0	0	0

Geschatte budgetflexibiliteit

Tabel 10 Geschatte budgetflexibiliteit artikel 4

	2024
juridisch verplicht	41,2%
bestuurlijk gebonden	43,9%
beleidsmatig gereserveerd	3,4%
nog niet ingevuld/vrij te besteden	11,5%

Juridisch verplicht

Van het totale uitgavenbudget op artikel 4 is 41,2% juridisch verplicht.

Artikel 4.1 Curaçao, Sint Maarten en Aruba

Subsidies (regelingen)

Tijdelijke Werkorganisatie (TWO)

De uitgaven van de middelen voor de ondersteuning van de uitvoering van de Landspakketen verlopen minder snel dan verwacht door onder andere een tekort in de uitvoeringscapaciteit. Daarnaast duurt de besluitvorming over complexe en majeure hervormingen langer. Daarom vindt een kasschuif van circa € 13,3 mln. plaats van 2024 naar de jaren 2026 en 2027.

De resterende € 10,5 mln. betreffen voornamelijk reallocaties van het TWO-programmabudget naar verschillende instrumenten om de uitgaven op het juiste instrument te kunnen verantwoorden.

Vanuit artikel 7 onvoorzien wordt er € 1,0 mln. aan eindejaarsmarge aan het budget van TWO toegevoegd. Per jaareinde 2023 zijn verplichtingen op het instrument subsidies TWO overgelopen naar 2024 omdat de facturen hiervoor door leveranciers later zijn ingediend. Dit heeft geleid tot onderbesteding ten opzichte van het budget.

Onderwijsvesting Curaçao

De voorbereidingen van het onderhoud aan scholen op Curaçao duurt langer dan eerder werd gedacht. Daarom wordt via een kasschuif circa € 10,6 mln. doorgeschoven van 2024 naar 2025.

In 2023 is € 1,0 mln. meer verstrekt aan onderwijshuisvesting Curaçao dan er budget beschikbaar was. Deze extra middelen waren afkomstig uit de TWO subsidiemiddelen. De middelen worden nu weer gerealloceerd van onderwijshuisvesting naar TWO subsidiemiddelen.

Opdrachten

Tijdelijke Werkorganisatie (TWO)

Dit betreft een reallocatie van het TWO-programmabudget van het instrument subsidies naar opdrachten om de uitgaven op het juiste instrument te kunnen verantwoorden.

Bijdrage aan medeoverheden

Tijdelijke Werkorganisatie (TWO)

Dit betreft een reallocatie van het TWO-programmabudget van het instrument subsidies naar bijdrage aan medeoverheden om de uitgaven op het juiste instrument te kunnen verantwoorden.

Artikel 4.2 Caribisch Nederland

Bijdrage aan medeoverheden

Versterken bestuurs- en uitvoeringskracht

In 2024 kan door vertraging niet alle beschikbare middelen voor de werkzaamheden aan de klif op Sint Eustatius worden ingezet. Daarom vindt een kasschuif van € 7,6 mln. plaats naar 2025.

3.4 Artikel 5. Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 11 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 5 Schuldsanering/ lopende inschrijving/ leningen (bedragen x € 1.000)

Art.	Verplichtingen	Ontwerp- begroting t (1)	Mutaties via NvW, moties, amende- menten en ISB (2)	Vastge- stelde t (3) = (1) + (2)	Mutaties 1e begroting (4)	Stand 1e suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027	Mutatie 2028	Mutatie 2029
	Verplichtingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	- 17.367
	Uitgaven	28.517	0	28.517	0	28.517	0	0	0	0	11.150
5.1	Schuldsanering Curaçao en Sint Maarten	28.517	0	28.517	0	28.517	0	0	0	0	11.150
	<i>Leningen</i>	<i>28.517</i>	<i>0</i>	<i>28.517</i>	<i>0</i>	<i>28.517</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>11.150</i>
	Schuldsanering	28.517	0	28.517	0	28.517	0	0	0	0	11.150
	Ontvangsten	49.958	0	49.958	95.197	145.155	18.445	19.932	19.932	19.932	302.955

Geschatte budgetflexibiliteit

Juridisch verplicht

Van het totale uitgavenbudget op artikel 5 is 100% juridisch verplicht en dit betreft volledig het instrument leningen.

Leningen

Het totale uitgavenbudget op artikel 5 is bestemd voor de leningen vanuit de schuldsanering van Curaçao en Sint Maarten via de begroting Koninkrijksrelaties. Dit is terug te voeren naar de bestuurlijke afspraken die zijn gemaakt in aanloop naar de nieuwe staatkundige verhoudingen per 10 oktober 2010. Daarbij heeft Nederland een oplossing geboden voor de toenmalige schuldenproblematiek door de verplichting op zich te nemen een belangrijk deel van de schulden van Curaçao en Sint Maarten over te nemen. Deze leningen zijn voor 100% juridisch verplicht.

Ontvangsten

Leningen

Jaarlijks worden de aflossingen op de uitstaande leningen aan Aruba, Curaçao en Sint Maarten hergewaardeerd tegen de actuele begrotingskoers en wordt het laatste jaar toegevoegd. Voor 2024 wordt er € 72,8 mln. aan renteontvangsten toegevoegd. Daarnaast zijn de ontvangsten uit aflossingen bijgesteld inclusief de toevoeging van de aflossing op de liquiditeitslening van Aruba die in 2024 begint (€ 23,0 mln.).

3.5 Artikel 8. Wederopbouw Bovenwindse Eilanden

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 12 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 8 Wederopbouw Bovenwindse Eilanden (bedragen x € 1.000)

	Ontwerp- begroting t (1)	Mutaties via NvW, moties, amende- menten en ISB (2)	Vastge- stelde begroting t (3) = (1) + (2)	Mutaties 1e suppletoire begroting (4)	Stand 1e suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027	Mutatie 2028	Mutatie 2029
Art. Verplichtingen	0	0	0	1.569	1.569	722	0	0	0	0
Uitgaven	0	0	0	1.569	1.569	722	0	0	0	0
8.1 Wederopbouw	0	0	0	1.569	1.569	722	0	0	0	0
Opdrachten	0	0	0	1.569	1.569	722	0	0	0	0
Wederopbouw op Sint Maarten	0	0	0	1.569	1.569	722	0	0	0	0
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Geschatte budgetflexibiliteit

Tabel 13 Geschatte budgetflexibiliteit artikel 8

	2024
juridisch verplicht	0,0%
bestuurlijk gebonden	100,0%
beleidsmatig gereserveerd	0,0%
nog niet ingevuld/vrij te besteden	0,0%

Juridisch verplicht

Van het totale uitgavenbudget op artikel 8 is 0% juridisch verplicht.

Opdrachten

Wederopbouw op Sint Maarten

Er vindt een reallocatie van budget plaats van € 0,8 mln. in 2024 en 2025 van artikel 7 onvoorzien naar artikel 8 om uitgaven voor de Royal Schiphol Group te kunnen dekken.

Er wordt uit de eindejaarsmarge € 1,0 mln. toegevoegd aan artikel 8 om facturen van Royal Schiphol Groep uit 2023 die in dat jaar niet ontvangen zijn, in 2024 te kunnen betalen.

4 Niet-beleidsartikelen Koninkrijksrelaties

4.1 Artikel 6. Apparaat

Budgettaire gevolgen

Tabel 14 Budgettaire gevolgen artikel 6 Apparaat (bedragen x € 1.000)											
Art.	Verplichtingen	Ontwerpbegroting (1)	Mutaties via NvW, moties, amendementen en ISB (2)	Vastgestelde begroting (3) = (1) + (2)	Mutaties 1e suppletoire begroting (4)	Stand 1e suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027	Mutatie 2028	Mutatie 2029
	Verplichtingen	29.045	0	29.045	3.774	32.819	11.697	11.097	10.939	3.300	27.893
	Uitgaven	29.045	0	29.045	3.774	32.819	11.697	11.097	10.939	3.300	27.893
6.0	Apparaat	29.045	0	29.045	3.774	32.819	11.697	11.097	10.939	3.300	27.893
	<i>Personele uitgaven</i>	16.327	0	16.327	4.079	20.406	9.849	9.360	9.329	1.939	15.756
	Eigen personeel	15.770	0	15.770	3.458	19.228	9.112	8.670	8.620	1.780	15.217
	Inhuur externen	557	0	557	621	1.178	737	690	709	159	539
	<i>Materiële uitgaven</i>	12.718	0	12.718	– 305	12.413	1.848	1.737	1.610	1.361	12.137
	Overige materiële uitgaven	12.718	0	12.718	– 305	12.413	1.848	1.737	1.610	1.361	12.137
	Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Toelichting

Personele uitgaven

Eigen personeel

Er vindt jaarlijks een reallocatie van € 6,2 mln plaats voor de jaren 2024 tot en met 2027 van artikel 4 subsidies Tijdelijke Werkorganisatie om de apparaatsuitgaven op het juiste instrument te kunnen verantwoorden.

Er vindt een overboeking plaats naar het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van € 2,9 mln. van de KR begroting voor de dekking van de apparaatskosten van de Tijdelijke Werkorganisatie.

De middelen voor Werk aan Uitvoering worden vanuit de aanvullende post bij het ministerie van Financiën op de KR begroting toegevoegd voor de jaren 2024 tot en met 2027 (totaal € 3,1 mln.)

4.2 Artikel 7. Nog onverdeeld

Budgettaire gevolgen

Tabel 15 Budgettaire gevolgen artikel 7 Nog onverdeeld (bedragen x € 1.000)

	Ontwerpbegroting (1)	Mutaties via NvW, moties, amendementen en ISB (2)	Vastgestelde begroting t (3) = (1) + (2)	Mutaties 1e suppletoire begroting (4)	Stand 1e suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027	Mutatie 2028	Mutatie 2029
Art. Verplichtingen	1.673	0	1.673	3.699	5.372	633	1.384	1.407	- 256	2.467
Uitgaven	1.673	0	1.673	3.699	5.372	633	1.384	1.407	- 256	2.467
7.0 Nog onverdeeld	1.673	0	1.673	3.699	5.372	633	1.384	1.407	- 256	2.467
Nog te verdelen	1.673	0	1.673	3.699	5.372	633	1.384	1.407	- 256	2.467
Onvoorzien	1.673	0	1.673	3.699	5.372	633	1.384	1.407	- 256	2.447
Wisselkoersreserve	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Toelichting

Onvoorzien

De grootste mutaties worden hieronder toegelicht.

De loon- en prijsbijstelling van 2024 is toegevoegd aan het artikel onvoorzien. Dit bedraagt € 7,7 mln. in 2024 aflopend naar € 6,3 mln. in 2029. In 2024 wordt € 2,1 mln. ingezet om middelen op de verschillende artikelen te indexeren. Voor de jaren daarna wordt jaarlijks € 4,5 mln. in 2025 en 2026 en jaarlijks € 5,7 mln. vanaf 2027 tot en met 2029 toegevoegd aan de artikelen.

Er vindt een reallocatie plaats van € 1,0 mln. van onvoorzien naar subsidies Tijdelijke Werkorganisatie op artikel 4.

Verder vindt er een reallocatie van budget van de eindejaarsmarge plaats van € 0,8 mln. in 2024 en 2025 van onvoorzien naar wederopbouw op Sint Maarten op artikel 8.

5 Beleid BES-fonds

5.1 Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties

Tabel 16 Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2024 (Eerste suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)							
	Artikel-nummer	Uitgaven 2024	Uitgaven 2025	Uitgaven 2026	Uitgaven 2027	Uitgaven 2028	Uitgaven 2029
Vastgestelde begroting 2024		71.170	58.552	58.102	57.434	57.434	0
Belangrijkste suppletoire mutaties							
1) Verhoging wettelijk minimumloon	1	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
2) Aansluiting taken en middelen	1	8.600	8.600	8.600	8.600	8.600	8.600
3) Loon en prijsbijstelling 2024	1	4.520	5.088	6.417	7.681	9.016	10.360
4) Wisselkoersactualisatie	1	- 5.771	10.137	10.111	10.034	10.034	10.034
5) Extrapolaties 2029	1	0	0	0	0	0	57.434
6) Overige mutaties	1	611	175	0	0	0	0
Stand 1^e suppletoire begroting 2024		84.130	87.552	88.230	88.749	90.084	91.428

Toelichting

1. Verhoging wettelijk minimumloon

De verhoging van het Wettelijk Minimumloon (WML) veroorzaakt, ondanks de verlaging van werkgeverslasten, extra kosten voor de openbare lichamen, die niet volledig door de reguliere loon- en prijsbijstelling kunnen worden gedekt. Dit komt doordat de openbare lichamen relatief meer medewerkers aan de onderkant van het loongebouw hebben en er een opstuwende werking plaatsvindt van het loongebouw. Vanaf 2024 wordt er structureel € 5 mln. toegevoegd aan de vrije uitkering om te kunnen voorzien in deze extra kosten.

2. Aansluiting taken en middelen

Uit recent onderzoek is gebleken dat de vrije uitkering voor openbare lichamen niet toereikend is om hun taken te kunnen uitvoeren. Op basis van de huidige taken bedraagt dit tekort € 8,6 mln. jaarlijks. Van de € 8,6 mln. is € 4,1 mln. voor de disbalans in taken en middelen, € 2,5 mln. voor onderhoudslasten en € 2 mln. voor de recente bevolkingsgroei. De middelen (€ 8,6 mln.) worden vanaf 2024 structureel toegevoegd aan de begroting.

3. Loon- en prijsbijstelling 2024

Het BES-fonds stapt per 2024 over naar een nieuwe indexatie-systematiek op basis van BBP-cijfers. Dit in plaats van de huidige indexatie op basis van loon- en prijs ontwikkeling. Hiermee sluit de indexatie-systematiek aan op de (nieuwe) systematiek van het Gemeente-en Provinciefonds. Voor 2024 is er € 4,5 mln. aan de begroting toegevoegd, oplopend naar € 10,4 mln. in 2029.

4. Wisselkoersactualisatie

Omdat de begrotingskoers is gewijzigd van EUR/USD 1,02 in 2023 naar EUR/USD 1,11 in 2024 zijn er minder euro's benodigd om aan de verplichting in vreemde valuta te kunnen voldoen. Om deze reden wordt er in 2024 € 5,8 mln. aan budget afgeboekt. Om alle begrotingskoersen naar dezelfde basis te brengen wordt in de jaren 2025 tot en met 2029 jaarlijks € 10,1 mln. aan budget toegevoegd.

5. Extrapolatie 2029

In miljoenennotajaar 2024 is het jaar 2029 toegevoegd aan de begroting. De middelen voor 2029 zijn in deze 1e suppletoire begroting toegevoegd.

Tabel 17 Belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2024 (Eerste suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Artikel- nummer	Ontvangsten 2024	Ontvangsten 2025	Ontvangsten 2026	Ontvangsten 2027	Ontvangsten 2028	Ontvangsten 2029
Vastgestelde begroting 2024		71.170	58.552	58.102	57.434	57.434	0
Belangrijkste suppletoire mutaties							
1) Wet financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba	1	12.960	29.000	30.128	31.315	32.650	91.428
Stand 1^e suppletoire begroting 2024		84.130	87.552	88.230	88.749	90.084	91.428

Toelichting

1. Wet financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba

[Wet financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba](#) (FinBES) dienen de uitgaven en ontvangsten over ieder uitkeringsjaar voor het BES-fonds gelijk te zijn. Ten behoeve van de dekking van deze uitgaven is een post ontvangsten geraamd.

6 Beleidsartikel BES-fonds

6.1 Artikel 1. BES-fonds

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 18 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 1 BES-fonds (bedragen x € 1.000)

Art. Omschrijving	Ontwerp- begroting 2024 (1)	Mutaties via NvW, ISB, begrotings- moties en amende- menten (2)	Vastge- stelde begroting (3)=(1)+(2)	Mutaties 1*suppletoire begroting (4)	Stand 1* suppletoire begroting (5)=(3)+(4)	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027	Mutatie 2028	Mutatie 2029
Verplichtingen	71.170	0	71.170	12.960	84.130	29.000	30.128	31.315	32.650	91.428
Uitgaven	71.170	0	71.170	12.960	84.130	29.000	30.128	31.315	32.650	91.428
Bijdrage aan medeoverheden										
1 Vrije uitkering	71.170	0	71.170	12.960	84.130	29.000	30.128	31.315	32.650	91.428
Ontvangsten	71.170	0	71.170	12.960	84.130	29.000	30.128	31.315	32.650	91.428

Toelichting

Het BES-fonds kent geen budgetflexibiliteit. De openbare lichamen ontvangen middelen voor de aan hen wettelijk en toebedeelde taken.

Bijdrage aan medeoverheden

Vrije uitkering

De verhoging van het Wettelijk Minimumloon (WML) veroorzaakt, ondanks de verlaging van werkgeverslasten, extra kosten voor de openbare lichamen, die niet volledig door de reguliere loon- en prijsbijstelling kunnen worden gedekt. Dit komt doordat de openbare lichamen relatief meer medewerkers aan de onderkant van het loongebouw hebben en er een opstuwende werking plaatsvindt van het loongebouw. Vanaf 2024 wordt er structureel € 5 mln. toegevoegd aan de vrije uitkering om te kunnen voorzien in deze extra kosten.

Uit recente onderzoeken is gebleken dat de vrije uitkering voor openbare lichamen niet toereikend is om hun taken te kunnen uitvoeren. Op basis van de huidige taken bedraagt dit tekort jaarlijks € 8,6 mln. De middelen worden vanaf 2024 structureel toegevoegd aan de begroting. Daarvan is € 4,1 mln. bestemd voor de disbalans in taken en middelen, € 2,5 mln. voor onderhoudslasten en € 2 mln. voor extra kosten als gevolg de recente bevolkingsgroei.

Omdat de begrotingskoers is gewijzigd van EUR/USD 1,02 in 2023 naar EUR/USD 1,11 in 2024 zijn er minder euro's benodigd om aan de verplichting in vreemde valuta te kunnen voldoen. Om deze reden wordt er in 2024 € 5,8 mln. afgeboekt. Om alle begrotingskoersen naar dezelfde basis te brengen wordt in de jaren 2025 tot en met 2029 jaarlijks € 10,1 mln. aan budget toegevoegd.

Het BES-fonds stapt per 2024 over naar een nieuwe indexatie-systematiek op basis van BBP-cijfers. Dit in plaats van de huidige indexatie op basis van loon- en prijs ontwikkeling. Hiermee sluit de indexatie-systematiek aan op de (nieuwe) systematiek van het Gemeente-en Provinciefonds. Voor 2024 is er € 4,5 mln. aan de begroting toegevoegd, oplopend naar € 10,4 mln. in 2029.

Ontvangsten

[Artikel 88, derde lid van de Wet financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba](#) (FinBES) regelt dat bij (begrotings-)wet voor ieder uitkeringsjaar middelen van het Rijk worden afgezonderd ten behoeve van het BES-fonds. De uitgaven en de afgezonderde inkomsten over ieder uitkeringsjaar zijn aan elkaar gelijk. Gelet hierop is ten behoeve van de dekking van de uitgaven ten laste van het BES-fonds een post ontvangsten geraamd.